

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Det unge Tyskland (1890)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 679. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes06-shoot-idm139753868080480/facsimile.pdf> (tilgået 08. maj 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

som et Mønster ved Karakterens Fasthed og Overbevisningens Alvor, men lægger et barnligt og troesivrigt Gladsyn for Dagen, der røber, at han ikke har noget af et Statsmands-Naturel. Hos Heine, Tidsalderens største Digter, dirrer alle dens sjælelige Fibre. I ham udvikler sig af Romantikens Svøb den moderne Poesi; i Erotik, i Naturgengivelse, i politisk, social og religiøs Følemaade, i malerisk, digterisk og satirisk Stil er han det moderne Menneske; fremfor Nogen — som det fremhævedes — egned til at binde an med det moderne Liv i dets Haardhed og Hæslighed, dets Ynde og Uro og Rigdom paa skærende Kontraster. — Paa anden men dog beslægtet Vis danner samtidigt Immermann med sit ypperste Arbejde Overgangen til en mere naturtro Kunst end Fortidens.

Julirevolutionen havde imidlertid ikke blot forandret den literære Stemning og Tone, men forandret den Hegelske Filosofis Grundpræg. Den fortolkes fra nu af som et af de stærkest indgribende Elementer i Livets Omformning; Ungdommen drager reformatoriske eller oprørske Følgeslutninger af den ved sin Død saa konservative Mesters Lære. Og nu fremtræder under Indtryk af Julirevolutionens Efterdønninger og Hegels Filosofi og Goethes Poesi, der opfattes som en kristendomsfjendelig Magt, med Heine og Börne som Mestere, med George Sand og Rahel som Muser, en Gruppe unge Forfattere, der snart betegnes som det unge Tyskland. De vil sammensmelte Literaturen og Livet, de attraar en Opløsning af den herskende Religions- og Moralvedtægt, attraar friere Former for de to Køns Forening og Adskillelse, og en ny Art Fromhed overfor det af Guddommen gennemtrængte Verdensalt.

Da Menzel i 1835 angiver dem for Statsmagten, bliver dette Signalet til en ny Række Forfølgelser mod alt hvad man i Dattiden henførte under Begrebet Bevægelseslitteratur. Kun faa af den unge Slægts Personligheder viste sig under disse Prøvelser som Karakterer. Men under Forfølgelsen udviklede sig saavel de større Talenter (Gutzkow) som de mindre (Laube osv.) og den hele Skare af deres Efterfølgere. Man frembringer Arbejder, som i forskellige Former nøje afspejler Tidsalderens Forhaabninger og Kampe, Personlighedernes Tanker og Følelser, Fristelser, Fejltrin og Sejre.

Dog det som i Aarene 1830 til 1840 dybest nede er foregaaet i tyske Sind, det er at Goethes Verdensanskuelse og Poesi,

fra først af udelukkende forfægtet af begejstrede Kvinder, trænger igennem hos alle Udviklede, gør dem uimodtagelige for teologiske Indtryk og modtagelige for alt værdifuldt Menneskeligt. Dyrkelsen af Goethe fører selv i Kvindernes Sind over i Dyrkelsen af politisk Frihed og Samfundsreform.

Ved Aaret 1840 begynder den tyske Filosofi at udvikle sig i Retning af Radikalisme og Digterne umiddelbart at bryde den politiske Frihed Vej. Den Slægt, som nu optræder, skylder atter Hegel sin filosofiske Dannelse, men den har omformet hans Lære til en Skole for gudsfornegtende Gudforklaring og en Enevælden bekæmpende Politik. Den forkaster det unge Tysklands Standpunkt som kun egnet for Skønsaander; den sysselsætter sig levende med Kristendommens Væsen og Statens Idé.

I Prøjsen hersker nu en Konge med sammensatte Naturanlæg og rige Evner, en Overgangsskikkelse mellem ældre og nyere Tid, hvis Personlighed i dens Forhold til Tidsalderens Litteratur og Aandsliv er af stor Interesse. Som Metternich i Syden, saaledes behersker Fr. Wilhelm IV i Norden udvortes Begivenhederne i Tyskland. Vi ser de literære og politiske Personligheder drages til ham, støde sammen med ham og prelle tilbage. De ældre invalide Talenter som Tieck og Schelling henlever deres sidste Dage i hans Nærhed, Herwegh og Freiligrath tiltrækkes og frastødes, Jacoby bekæmper ham og Dingelstedt spotter ham. Og nu følger vi Udviklingen af den politiske Lyrik fra dens Stamfader Anastasius Grün til Herwegh og Dingelstedt og iagttager, hvor dybt en Tænker som Ludvig Feuerbach griber ind i de Samtidiges Tankeliv.

Aander som Freiligrath og Prutz, Sallet og Hartmann er endelig som Stormfugle, der melder Stormen, og under den europæiske Omvæltning 1848 hører vi enkelte store Lyrikeres Sang overdøve den politiske Orkans Raser; medens de forhen usete Begivenheder samtidigt gør en Mængde mindre eller udviklede Talenter til det store Øjeblikks Organer.

Vi har under Studiet af dette Stykke Aandshistorie havt Anledning til at dvæle ved et helt Galleri af ejendommelige Skikkelser og til grundigere at fordybe os i de mest betydningsfulde eller mest typiske.

Vi saa, at Napoleons store Fortidspersonlighed, omdigtet af Sagnet, i Tidehervets Begyndelse udøvede en næsten lige saa